

О С О Б Е Н О М Н Е Н И Е

на съдията Румен Янков по к.д. № 11/2000 г.

А. Контролът за конституционносъобразност на законите с Конституцията трябва да включва не само съобразяването с материалите ѝ разпоредби, но и спазена ли е процедурата по приемането им.

Според доклада по делото, текстът на чл. 10, ал. 13 Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи /ЗСПЗЗ/ не е обсъждан и приет с две гласувания.

Няма съмнение, че кратката по съдържание разпоредба на чл. 88, ал. 1 от Конституцията, като говори, че законите се обсъждат и приемат с две гласувания в отделни заседания, цели да осигури възможността за дебат, осмисляне на внесеното предложение, отстраняване на опущения и грешки във вече гласуван текст на закон. Нещо повече, дори при очевидна нужда, която налага съкращаването на законодателния процес в едно заседание, гласуванията също трябва да бъдат две – чл. 88, ал. 1, изр. второ на Конституцията.

Такава преценка е невъзможно да се извърши при положение, че имащият право на законодателна инициатива направи предложението си след първото гласуване. Процедирането по този начин има за последица взимането на решение в отсъствието на алтернатива, увеличаването на риска от неговата неадекватност и отдалечава очакването от оптималния резултат от акта. Тъкмо в стремежа да бъдат избегнати поменатите негативни последици, трябва да се търси разумът на обсъждания текст от Конституцията.

Не могат да бъдат черпени аргументи за конституционносъобразността в тази насока на чл. 10, ал. 13 от ЗСПЗЗ от Правилника за организацията на работата и дейността на Народното

събрание. Независимо че е приет на основание чл. 73 от Конституцията, правилникът не е нормативен акт от нейния ранг.

Б. Нормата на чл. 10, ал. 13 ЗСПЗЗ противоречи и на други конституционни норми:

Дословно съдържанието на текста е: “Възстановява се собствеността върху тези земи притежавани от собствениците им преди образуването на трудовокооперативни земеделски стопанства, държавни земеделски стопанства или други образувани въз основа на тях селскостопански организации, които са били продадени или предоставени на трети лица от тези организации или от други държавни или общински органи, с изключение на изрично посочените случаи в този закон. Приобретателите не могат да се позовават на придобивна давност.”

Държавата, общините и изброените в текста организации в миналото са придобивали вещни права на основание правни институти и принципи, които не могат да бъдат отречени от която и да е държавност: одържавяване на имот за неплатени данъци; за установено задължение по акт за начет; конфискация за извършено престъпление; отчуждаване на имот извън регулация и редица други.

От друга страна в чл. 10, ал. 3, 4, § 4и от ПЗР на ЗСПЗЗ е предвидена акция в полза на бившите собственици съответно: когато земите са отстъпени безвъзмездно на ТКЗС или държавата; когато са отнети неправомерно; и когато, ако са отстъпени по реда на § 4и това е станало в нарушение на нормативни актове или използване на служебно и партийно положение или злоупотреба с власт. Обобщено казано, тези текстове отричат изтекла давност по отношение на държавата, общините и организациите или визират всички случаи на нищожни сделки по смисъла на чл. 26 ЗЗД.

По пътя на изключването на изложеното по-горе, се стига до извода, че правото на собственост се възстановява, а правомерно

придобитите от трети лица права ще отпаднат в хипотезата на чл. 10, ал. 13 от ЗСПЗЗ.

В контекста на изложеното стои и проблемът с придобивната давност. Последното изречение на обсъжданата алинея отрича действието на протеклото време по отношение на правомерни юридически ситуации. Като пряка последица от това, девет години след влизането на ЗСПЗЗ в сила, наново ще бъдат перпетуирани спорове между граждани.

В крайна сметка така имплантираната между първо и второ четене на закона разпоредба противоречи на чл. 4, ал. 1, чл. 17, ал. 3 и чл. 88, ал. 1 от Конституцията.